

*Ett starkt Norden är bra för oss själva,
för Europa och för världen.*

Ett stort tack till
Letterstedtska föreningen och
Konung Gustaf VI Adolfs fond för svensk kultur
för bidrag till utgivningen.

Dags för Norden!

© Text: Håkan Larsson, Bengt Lindroth

Omslagets framsida: Nordens flaggor. Foto: Johannes Jansson/norden.org

Form: Karin Johansson

Utgivare: Fristil Text & Bild i Jämtland • fristil.com

Första utgåvan, första tryckningen mars 2025

Tryck och bindning: Daus Tryckeri, Östersund

ISBN 978-91-977170-4-5

Svanenmärkt trycksak, 3041 0719

Håkan Larsson

Dags för Norden!

Innehåll

Förord av Bengt Lindroth: Norden viktigare än någonsin!	6
Inledning: Nordens tid är nu!	9
Kapitel 1. Dags för handling!	11
Kapitel 2. Norden – Frihetens källa	20
Kapitel 3. Skandinavismen – nära att lyckas!	26
Kapitel 4. Oro i omvärlden samlar Norden	36
Kapitel 5. Nordiska rådet bildas – och samarbetet utvecklas ..	50
Kapitel 6. Förbundsstaten Norden åter på agendan	58
Kapitel 7. Organ för samarbete i Norden	65
Kapitel 8. Föreningarna Norden breddar samarbetet	70
Kapitel 9. Norden i mitt sinne	74
Studiehandledning av Bengt Lindroth	78
Litteraturförteckning	86

Norden består av länderna **Danmark, Norge, Sverige, Finland** och **Island** samt de självstyrande områdena **Färöarna, Grönland** och **Åland**.

Sápmi är det samiska traditionella bosättningsområdet i Sverige, Norge, Finland och Ryssland.

Nordens tid är nu!

”Söder om Hamburg vet ingen skillnad på de nordiska länderna...”

Konstaterandet gjordes av Norges ambassadör till Sverige Aud Kolberg vid ett seminarium i Almedalen 2024 – och det ligger säkerligen en hel del i detta. Ändå har vi som lever här ofta svårt att se vilken styrka ett enat, nära samarbete, Norden har. Särskilt i vårt land, Sverige, som fortfarande gärna vill se sig någon slags storebror. Det är på tiden att vi inser att Norden är större än Sverige – eller som Bengt Lindroth skriver i boken ”Härlig är Norden”:

Sverige blir dummare, tristare, självupptagnare och obegripligare när Norden glöms. Den dag som idag är.

En aktuell studie från Svenska Institutet (SI) visar att Sverige är väl känt i övriga Norden. Generellt sett är uppfattningen också positiv. Även svenskar-na har all anledning att lära sig mer om våra närmaste grannar.

Kunskap om varandra är en bra grund för goda relationer och närmare samarbete. Att veta vad som händer i de nordiska grannländerna är en viktig tillgång för framtiden. I Sverige är behovet av ökad kunskap uppenbar. Våra medier har skäl till en viss självkritik; varför anser man inte att det som händer i Oslo, Helsingfors och Köpenhamn är lika viktigt som vad som pågår i Washington och Bryssel?

I olika roller har jag genom åren arbetet med nordiskt samarbete. Allt emellan den tid då jag var aktiv i samarbetet mellan Centerpartiets Ungdomsförbund (CUF) och de nordiska systerorganisationerna till senare år då jag har arbetat för ett närmande mellan Jämtlands län och Trøndelag. Under min tid som riksdagsledamot var också de nordiska frågorna viktiga. Idag är jag aktiv i Föreningen Norden.

Behovet av ett starkt Norden är idag större än på länge. Måhända viktigare än någonsin. Vi lever i en orolig omvärld och samtliga nordiska länder står – för första gången sedan Kalmarunionens tid – på samma försvarsmässiga och säkerhetspolitiska grund. Det ger goda förutsättningar för att samla de nordiska länderna även på andra områden. Men för att åstadkomma

resultat krävs politisk vilja och konkreta åtgärder. Jag är övertygad om att vi har mycket att vinna på ett nära nordiskt samarbete.

Denna bok kan förhoppningsvis medverka till att lyfta de nordiska frågorna i debatten. Jag ger min syn på den historiska bakgrunden, dagens situation och hur framtiden kan se ut. Regeringarnas vision om att Norden år 2030 ska vara ”världens mest hållbara och integrerade region” är en bra utgångspunkt, men det kommer att krävas såväl politisk vilja som konkreta åtgärder för att samla de nordiska länderna. Tillsammans blir Norden mycket starkare än de enskilda länderna var för sig. I en orolig omvärld är sammanhållning mellan de nordiska länderna viktigare än kanske någonsin.

Under arbetets gång har jag fått kloka synpunkter från engagerade nordister som Bengt Lindroth och Anders Ljunggren. (Den sistnämnde gick sorgligt nog bort i november 2024.) Den här boken har också förverkligats genom ekonomiskt stöd från Letterstedtska föreningen och Konung Gustaf VI Adolfs fond för svensk kultur. Jag vill även tacka Karin Johansson och förlaget Fristil.

Bengt Lindroth har arbetat fram en studiehandledning, som återfinns i slutet av boken. Jag hoppas att boken kan stimulera till studiecirklar och diskussionsmöten om Norden runt om i landet.

Förhoppningsvis kommer omvärldens syn på Norden som en samlad region i framtiden att bli verklighet även i Sverige och övriga nordiska länder. I den här boken pekar jag på möjligheter som finns. Kanske vi snart alla kan se Norden som en gemensam region, en union, som man redan ofta gör på många håll i omvärlden. Ett starkt Norden är bra för oss själva, för Europa och för världen i övrigt!

Håkan Larsson

Krokom i mars 2025

Dags för handling!

”Det är lätt att ta det nordiska samarbetet för givet. Men ska samarbetet utvecklas kräver det politisk vilja och konkreta åtgärder.”

Detta konstaterade statsminister Ulf Kristersson när han presenterade programmet för det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet för 2024. Utan politisk vilja och konkreta åtgärder händer inte mycket.

De konkreta åtgärderna i handling lyser tyvärr fortfarande till stor del med sin frånvaro. Visst pågår ett omfattande samarbete i Norden på olika samhällsområden, men sedan länge går detta i alltför hög grad på tomgång. Att som regeringarna högtidligen förklara att Norden till 2030 ska bli ”världens mest hållbara och integrerade region” räcker inte. Vad som krävs är en stor dos av politisk vilja, konkreta förslag och – inte minst resurser – om de ypperliga förutsättningar som faktiskt finns för närvarande ska omsättas i praktiken.

En ny epok i Nordens historia har hursomhelst inletts. Från och med den 7 mars 2024 ingår nämligen alla nordiska länder i samma försvarsallians. Enligt Försvarsmakten ”blir det nordiska försvaret en homogen enhet”. Det som var nära att lyckas 1864 och 1949, men aldrig kunde ros i hamn, har blivit verklighet. I dagens osäkra värld är Norden, som författaren och nordisten Bengt Lindroth slagit fast, ”viktigare än någonsin”.

Att hela Norden idag – för första gången sedan Kalmarunionens tid – står på samma försvarspolitiska och säkerhetspolitiska grund ger förutsättningar för närmare samarbete även på andra samhällsområden. Då gäller det att ta vara på möjligheterna och göra verklighet av dem. Samarbetet i Norden får inte tas för givet bara för att det har ett starkt folkligt stöd och upplevs som självklart. Det krävs också konkreta åtgärder för att försvara och utveckla samarbetet. Åtgärder som fortfarande i stort sett lyser med sin frånvaro.

Dags för nordisk renässans!

Sanningen är att det nordiska samarbetet har stagnerat sedan början av 1990-talet, då relationerna till EG/EU i stället började prioriteras före de

nordiska. Så kan det inte fortsätta! Det är dags för en nordisk renässans! Att länderna idag är mer likvärdiga och jämstarka bör underlätta samarbetet. Sverige har inte långre rollen som ”storebror”.

När detta skrivs leds Ryssland av en diktator som sedan flera år bedriver ett förfärligt krig mot grannen Ukraina. I Vita huset sitter en oberäknelig amerikansk president som hotar lägga beslag på Grönland, Panamakanalen och Gaza. Samtidigt präglas ledande europeiska stater som Tyskland och Frankrike av politisk oro och polarisering.

I denna situation blir nordisk samling mer angelägen än kanske någonsin. ”Norden måste stå upp tillsammans”, som Heidi Avellan skriver i Sydsvenskan (13 februari 2025). ”Damma av tanken på förbundsstat.”

Första steget – uppdatera Nordens ”grundlag”

Att förverkliga visionen om ett enat Norden bör mot den här bakgrunden snarast sättas högt upp på agendan och inte ännu en gång avfärdas för orealistisk. Idag, när de nordiska länderna för första gången på mer än ett halvt årtusende står på samma försvarspolitiska grund, får inte omgivande stater ännu en gång lägga hinder i vägen för ett nära samarbetande Norden. Nu är ansvaret vårt eget.

Ett naturligt första steg när hela Norden är medlemmar i Nato är att även samordna utrikes- och säkerhetspolitiken. En arbetsgrupp inom Nordiska rådet, under ledning av den isländska parlamentarikern Hanna Katrín Friðriksson, har därför tagit fram förslag om att dessa frågor ska inordnas i det nordiska samarbetets ”grundlag”, Helsingforsavtalet från 1962. Överhuvudtaget behöver detta grundavtal förnyas, breddas och konkretiseras för att bli relevant för dagens situation. Arbetsgruppen föreslog att avtalet bör uppdateras även när det gäller exempelvis klimatpolitik och gränshinderarbete. Ordföranden Friðriksson konstaterar helt riktigt:

”Man kan säga att det nordiska samarbetet på många viktiga områden inte har utvecklats på samma sätt som annat internationellt samarbete under de senaste årtiondena. Om vi inte går igenom och förbättrar Helsingforsavtalet nu finns det risk för att det nordiska samarbetet mister en del av sin betydelse inom den närmaste framtiden.”

Vid sin session i Reykjavik i oktober 2024 beslutade Nordiska rådet att instämma i arbetsgruppens rekommendation och upprepade kravet på att Helsingforsavtalet måste förnyas. I bred enighet ställde sig ledamöterna bakom förslagen.